

Lidt om græske æbler

af Sten Ebbesen

Æbler har gennem århundreder haft en plads i den erotiske symbolik. Her er en oversættelse af seks græske æbledigte.

De to første er epigrammer (disticha) overleveret i den byzantinske *Anthologia Palatina* (A.P.) og dér tilskrevet Platon. De erotiske epigrammer som bærer Platons navn er næppe forfattet af den kendte filosof. Sandsynligvis er de et eller flere århundreder yngre. Der kan være tale om en senere person ved samme navn, men tilskrivningen er nu nok bare falsk.

De to næste er også epigrammer, og skyldes Paulos Silentiarios, som i 500-tallet e.K. var embedsmand ved det kejserlige hof i Konstantinopel. *Silentiarius* var hans titel.

De to sidste er nygræske folkeviser, hvor motivet også er udbredt. Den første er en jambisk δεκαπεντασύλλαβος (15-stavelser-vers), en meget udbredt versform. Den anden er et trokaisk 16-stavelser-vers. Viserne er taget fra Δ. Πετρόπουλος, Ἑλληνικὰ δημοτικὰ τραγούδια, bd. 2, Athen 1959. Jeg har moderniseret retskrivningen.

Platon

A.P. 5.79

Τῷ μήλω βάλλω σε· σὺ δ' εἰ μὲν ἐκοῦσα φιλεῖς με,
δεξαμένη τῆς σῆς παρθενίης μετάδος.
εἰ δ' ἄρ', ὃ μὴ γίγνοιτο, νοεῖς, τοῦτ' αὐτὸ λαβοῦσα
σκέψαι τὴν ὥρην ὡς ὀλιγοχρόνιος.

Æblet kaster jeg til dig i håb om at du holder af mig,
tar det og deler til mig ud af din ungpigeskat.
Skulle du tænke hvad Gud må forbyde, så tag dog imod det,
husk da: det er kun så kort tid du som ung står i blomst.

A.P. 5.80

Μήλον ἐγώ· βάλλει με φιλῶν σέ τις· ἀλλ' ἐπίνευσον,
Ξανθίππη· κἀγὼ καὶ σὺ μαραινόμεθα.

Jeg er et æble, blir kastet af en som vil ha dig, Xanthippe.
Giv ham dit ja. Du og jeg rynkes jo efter en stund.

Paulos Silentiarios

A.P. 5.288¹

Ἦμμα πολυπτοίητον ὑποκλέπτουσα τεκούσης
συζυγίην μήλων δῶκεν ἐμοὶ ῥοδέων
θηλυτέρη χαρίεσσα· μάγον τάχα πυρσὸν ἐρώτων
λαθριδίως μήλοισ μίξευ ἐρευθομένοις·
εἰμὶ γὰρ ὁ τλήμων φλογὶ σύμπλοκος· ἀντὶ δὲ μαζῶν,
ὦ πόποι, ἀπρήκτοις μήλα φέρω παλάμαις.

Skjult for sin moders altfor bekymrede blikke i løndom
skænkede hun mig et par æbler med rosenrødt skær,
Sikken charmerende pige! Men hun har vist hemmeligt tryllet
og ind i æblernes blus stukket en kærlighedsbrand,
for stakkels jeg står nu omspændt af ild, men i stedet for bryster,
æv, så kryster jeg nu to stykker tåbelig frugt!

1. En friere, og mere elegant, gendigtning af dette epigram findes i Otto Gelsted, overs., *Græske digte*, Sirius: København 1961, p. 20.

A.P. 5.289

Digtet synes beregnet til at læses som fortsættelse af det foregående.

Εἰ μὲν ἐμοί, χαρίεσσα, τεῶν τάδε σύμβολα μαζῶν
ῶπασας, ὀλβίζω τὴν χάριν ὡς μεγάλην·
εἰ δ' ἐπὶ τοῖς μίμνεις, ἀδικεῖς, ὅτι λάβρον ἀνήψας
πυρσὸν ἀποσβέσσαι τοῦτον ἀναινομένη.
Τήλεφον ὁ τρώσας καὶ ἀκέσσατο· μὴ σύ γε, κόυρη,
εἰς ἐμὲ δυσμενέων γίνεο πικροτέρη.

Hvis det er pant, du, min skønne, har skænket mig til at indløse
for dine bryster, kan jeg ikke nok prise mit held.

Men hvis du nu siger stop, vil du gøre dig skyldig i mordbrand.

Du satte faklen i blus, du må nu slukke dens ild.

Han som sårede Telephos lægte ham atter, så, pige,

vær ej mer grusom mod mig end en fra fjendernes hær.²

2. Kong Telephos af Mysien havde fået et stiksår i låret af Achilleus under et græsk raid i hans land, og såret ville ikke heles. Efter råd fra Apollon opsøgte han da Achilleus, der skrabede rust fra sin lanses od og dermed lægede såret.

Nygræske folkeviser

Πετρόπουλος 129, p. 99

“Μηλίτσα, πού’σαι στο γκρεμό, τα μήλα φορτωμένη,
τα μήλα σου λιμπίστηκα και το γκρεμό φοβούμαι.”

“Μά σαν φοβάσαι το γκρεμό, έλα το μονοπάτι.”

Το μονοπάτι μ’έβγαλε σε μαυρομάτας πόρτα,
σε μαυρομάτας πόρτα, όπου έμπαινα και πρώτα.

“Søde æbletræ på bjergets skrænt som bærer tunge æbler:
til dine æbler har jeg lyst, men skrænten har jeg frygt for.”

“Frygt ikke for den skrænt, min ven, kom blot herhen ad stien.”

Den stejle sti fik ført mig til en sortøjet skønheds tærskel,
en sortøjet skønheds tærskel, som jeg tit har overskredet.

Πετρόπουλος 130, p. 99

Μπρός που κίνησα στο δρόμο, στο στενό το μονοπάτι,
βρίσκω μια μηλιά στο δρόμο με τα μήλα φορτωμένη.

Κι άπλωσα να πάρω μήλο, κι η μηλιά μ’αντιλογήθη:

“Μήν το πάρεις, μήν τ’αφήσεις, μήν τ’αγουροκαθαρίσεις!”

Bedst som jeg gav mig på vej og fulgte afgrundssmalle stier,
ser jeg på min vej et æbletræ, og det var tungt af æbler.

Jeg strak hånden frem at plukke et, men æbletræet sagde:

“Pluk det ikke, lad det ikke være, vent til det er modent!”